

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΟΛΥΜΠΩΝ ΧΙΟΥ

Από τον

Γ. ΑΒΑΓΙΑΝΟ

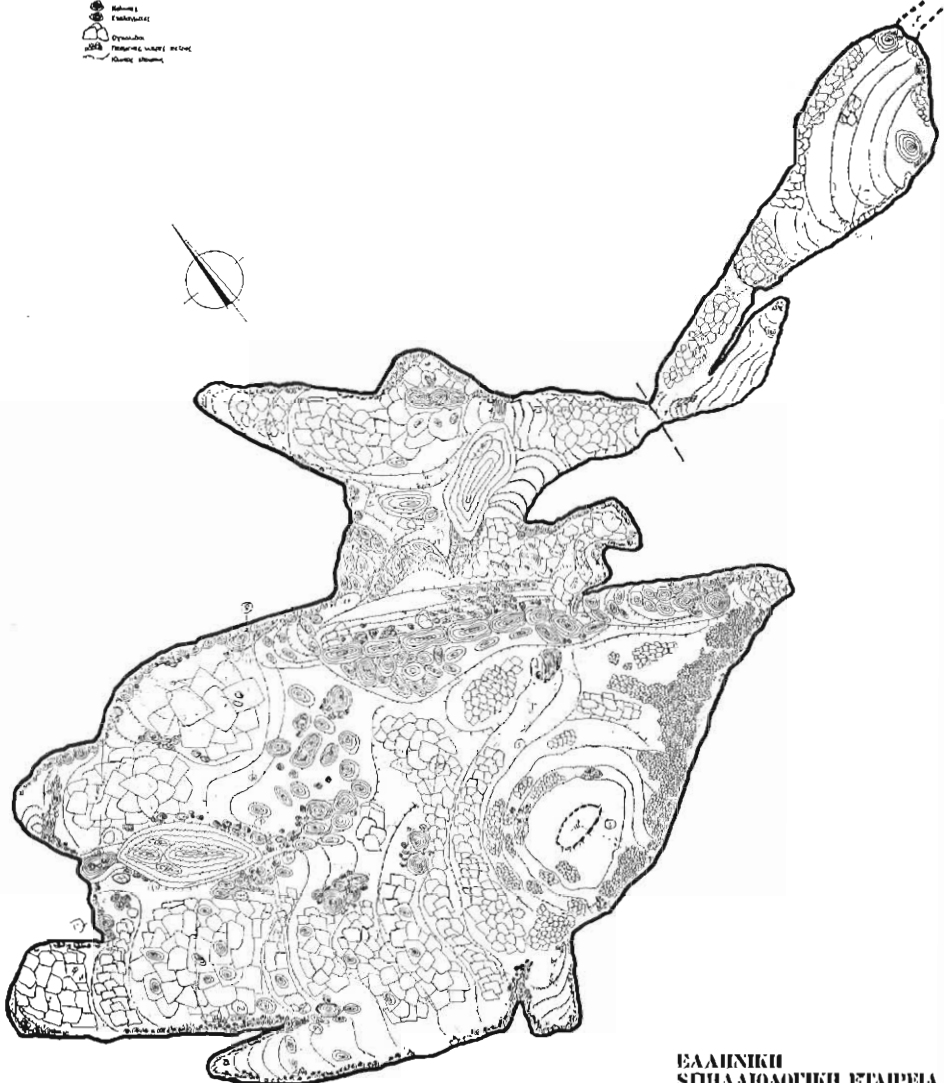
Το 1972 η κοινότητα Ολύμπων Χίου ζήτησε από την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία την εξερεύνηση έξι βεράθρων της περιοχής της, που όπως ανέφερε εισχωρούσαν σε άγνωστο βάθος στη γη, και επειδή ήταν κατακόρυφα ήταν αδύνατο να κατέβουν οι ντόπιοι, για να τα εξερευνήσουν. Η Ε.Σ.Ε. πρότεινε στον Ε.Ο.Τ. η έρευνα να περιληφθεί στο πρόγραμμα εξερευνήσεων του 1983, πράγμα που έγινε, και έτσι δόθηκε μία στοιχειώδης χρηματοδότηση για το σκοπό αυτό. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Ε.Σ.Ε. ανατέθηκε στο Γιώργο Αβαγιανό η ευθύνη και αρχηγία της αποστολής. Επειδή η εξερεύνηση των βεράθρων ανήκει στον αθλητικό τομέα της Σπηλαιολογίας (χρησιμοποιούνται αλπινιστικές μέθοδοι και τεχνική αναρρίχηση) διάλεξα σαν συνεργάτες δύο πολύ ικανά σε αυτόν τον τομέα στελέχη της Ε.Σ.Ε. τον Στέφανο Κολοβούρη και την Χριστίνα Κυριακοπούλου. Ξεκινήσαμε την 1η Αυγούστου του 1985 για την αποστολή αυτή.

Στους Ολύμπους μας υποδέχθηκαν θα έλεγα με ενθουσιασμό και αμέσως βρέθηκαν οι άνθρωποι που θα μας έδειχναν τα βεράθρα. Την πρώτη ημέρα ζήτησα να δω τις εισόδους όλων για να καταστρώσω το πρόγραμμα και την σειρά των εξερευνήσεων. Για τα πέντε από τα έξι που είχαν μορφή καίνουσας διάκλασης είπα στον πρόεδρο και τους άλλους που μας συνόδευαν, ότι υπήρχαν ελάχιστες ελπίδες εξερευνώντας τα να βρεθούμε σε μεγάλη σπηλιά. Όμως όταν φτάσαμε στο βεράθρο της Συκιάς, από την μορφολογία της εισόδου και τον αντίλαλο από τις πέτρες που ρίχναμε, συμπέρανα ότι θα πρέπει να υπήρχε μεγάλη σπηλιά. Η έρευνα επαλήθευσε τις προβλέψεις. Όλα τα βεράθρα μετά από κατακόρυφο κατέβασμα 25-35 μέτρων οδηγούσαν σε αδιέξοδο ή πολύ στενές σχισμές. Το βεράθρο της Συκιάς μας οδήγησε στην ανακάλυψη μιας από τις πιο αξιόλογες και όμορφες σπηλιές της Ελλάδας. Όπως προανέφερα τα υπόλοιπα βεράθρα πλην της Συκιάς είναι καίνουσες διακλάσεις, δηλαδή μακρόστενες σχισμές που δημιουργήθηκαν από τεκτονικές αιτίες και αργότερα διαβρώθηκαν από το νερό της βροχής, και έτσι διευρύνθηκαν. Το ένα από αυτά κοντά στο αεροδρόμιο είχε για είσοδο ένα τόσο στενό άνοιγμα ώστε χρειάστηκε ένα ολόκληρο πρωινό σκληρής δουλειάς για να διευ-

*Recherches spéléologiques à la région de Olympi-Chios
par G. Avagianos*

ΥΠΟΜΝΗΣΙΑ

- Κατοικία
- Πυλωναίοις
- Οχυρωσικόν
- Πυλωναίοις οχυρώσικον
- Οχυρωσικόν

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΣΠΗΛΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ**

ΣΠΗΛΑΙΟ ΟΛΥΜΠΩΝ ΧΙΟΥ 1874 1888 1904

ΛΕΩΝΙΔΗΣ - ΑΝΔΡΕΑΣ - Γ. ΔΑΒΙΔΑΝΟΣ
Σ. ΚΑΚΙΔΟΥΡΗΣ
Χ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Λ. Σ. Ν. 8630

ΚΑΝΑΚΑ 1908

ΑΘΗΝΑΙΣ 1941

ρυνθεί η είσοδος και να περάσει το σώμα μας. Ευτυχώς όμως μετά από την είσοδο ακολουθούσε κατακόρυφο στενό πηγάδι 35 μέτρων όπου και έκλεινε το βάραθρο. Την ίδια τύχη είχαν και οι εξερευνήσεις στα τρία βάραθρα που βρίσκονται στον λόφο πάνω από την παραλία των κάτω Φανών, κατέβαιναν κατακόρυφα γύρω στα 30 μέτρα, αλλά καμμία συνέχεια.

Στο διάστημα των 40 ημερών που μείναμε στους Ολύμπους εξερευνήσαμε όλα τα βάραθρα που μας υποδείχθηκαν.

ΣΠΗΛΑΙΟΒΑΡΑΘΡΟ ΣΥΚΙΑΣ ΟΛΥΜΠΩΝ Α.Σ.Μ. 6630.

Η είσοδος είναι οπή 1×2 μέτρων περίπου διανοιγμένη σε πλακώδη λιάσιο ασβεστόλιθο. Ακολουθεί κατακόρυφο κατέβασμα 15 μέτρων στο κενό, μέχρι την κορυφή ενός τεράστιου ογκόλιθου που προφανώς πολύ παλιότερα έπεσε από την οροφή, ανοίγοντας έτσι την σημερινή είσοδο της σπηλιάς. Για το ανεβοκατέβασμα χρησιμοποιήσαμε σχοινιά και ανεμόσκαλες. Μπροστά μας ανοίγεται η πρώτη μεγάλη αίθουσα της σπηλιάς. Έχει ύψος γύρω στα 20 μέτρα και διάμετρο 30 μέτρα. Η οροφή στολίζεται με σταλακτίτες και στο δάπεδο επάνω σε πεσμένους ογκολίθους έχουν αναπτυχθεί τεράστια σταλαγματικά συμπλέγματα που συχνά δημιουργούν κολόνες. Από τον πεσμένο ογκόλιθο κατεβαίνουμε κυκλικά 5 μέτρα και η σπηλιά συνεχίζεται σε δύο διευθύνσεις. Από τα αριστερά συνεχίζουμε το κατέβασμα με μεγάλη κλίση, ανάμεσα σε σταλαγματικά συμπλέγματα και πεσμένους ογκολίθους. Η οροφή συνεχίζει να έχει ύψος 12-13 μέτρων περίπου. Δεξιά και αριστερά υπάρχουν τεράστια συμπλέγματα από τα μεγαλύτερα που συναντούμε σε ελληνικές σπηλιές. Για τη δημιουργία της σπηλιάς μπορούμε να κάνουμε ορισμένες υποθέσεις. Είναι πιθανόν στην αρχή ένα μεγάλο μέρος του ασβεστολιθικού όγκου να θρυμματίστηκε εξ αιτίας τεκτονικών κινήσεων. Έπειτα τα επιφανειακά νερά εισχωρώντας από σχισμές άρχισαν να διαλύουν τα θραύσματα, μια διαδικασία που ονομάζεται καρστικοποίηση. Σ' αυτή ο βράχος, δηλαδή το ανθρακικό ασβέστιο, διαλύεται από το νερό με τη βοήθεια του διοξειδίου του άνθρακος. Έτσι δημιουργήθηκε το πρώτο κενό το οποίο όμως δεν είχε είσοδο. Η συνέχεια της διάνοιξης του κοιλώματος δημιούργησε ηροβλήματα στατικής στην οροφή με αποτέλεσμα να αρχίσουν κατολισθήσεις μέχρι που ανοίχθηκε και η είσοδος του. Επάνω σε αυτές τις κατολισθήσεις δημιουργήθηκε με την διαδικασία της ιζηματογένεσης από τη σταγονορροή ο σημερινός διάκοσμος της Σπηλιάς. Ο διάκοσμος αυτός είναι αστραφτερός γιατί είναι ζωντανός, δηλαδή η δημιουργία του συνεχίζεται και σήμερα. Είναι φανερό ότι το κειμήνα υπάρχει έντονη σταγονορροή στη σπηλιά. Μετά από 20 μέτρα αριστερά ανοίγεται άλλος μικρότερος θάλαμος πολύ πλούσια διακοσμημένος.

Συνεχίζουμε το κατέβασμα και σε βάθος 34 μέτρων η σπηλιά κλίνει προς τα δεξιά. Περνάμε από ένα χαμηλό πέρασμα και ανοίγονται άλλοι θάλαμοι στο ίδιο επίπεδο καταστόλιστοι. Συνεχίζοντας κατεβαίνουμε πολύ απότομα (ανάμεσα από σταλαγματίτες) 8 μέτρα και βρίσκουμε σε θαλάμους με λευκότατο στολισμό. Εδώ εκτός από το λευκό στον διάκοσμο επικρατεί και το κόκκινο και το κίτρινο χρώμα που οφείλονται στην ανάμιξη διαφόρων οξειδίων μετάλλων, με το ανθρακικό ασβέστιο. Κατεβαίνουμε χαμηλό-

τερα και η σπηλιά συνεχίζεται με μακρόστενους θαλάμους. Πάνω από αυτούς ανεβαίνοντας με αναρρίχηση βρισκόμαστε σε νέες υπερκείμενες αίθουσες. Για να επιστρέψουμε στον κεντρικό θάλαμο περνάμε από νέα τμήματα στολισμένα με σταλαγμίτες που μερικοί έχουν διάμετρο πάνω από δύο μέτρα. Πολύ όμορφος είναι επίσης ο μικρότερος διάκοσμος της σπηλιάς, αλλά αξιολογότερος όλων είναι ο μικροδιάκοσμος. Σε πολλές γωνίες βρίσκονται συμπλέγματα από μικρούς κρυστάλλους που λέγονται εκκεντρίτες, γιατί η διεύθυνση της ανάπτυξής τους δεν ακολουθεί τον νόμο της βαρύτητας. Είναι δηλαδή εκκεντρική. Αυτού του είδους ο διάκοσμος είναι πολύ σπάνιος όσο και εντυπωσιακός. Εκατοντάδες κρύσταλλοι συμπλέκονται έχοντας συνήθως στην άκρη τους την σταγόνα που συνεχίζει την ανάπτυξή τους. Η παρουσία τους είναι πιο έντονη στις χαμηλότερες αίθουσες. Αλλά το πιο εντυπωσιακό και σπάνιο στοιχείο αυτής της σπηλιάς είναι το φαινόμενο που παρατηρείται κάθε μέρα (προς το μεσημέρι) όταν ο ήλιος είναι ψηλά. Τότε η είσοδος λειτουργεί σαν φακός φωτογραφικής μηχανής στέλνοντας στο βάθος της Σπηλιάς μια δέσμη φωτός με διάμετρο ένα μέτρο και μήκος 30 μ. περίπου που φωτίζει την πρώτη αίθουσα. Αυτή η τεράστια ακτίνα ακολουθώντας την πορεία του ήλιου διαγράφει κύκλο στη σπηλιά. Στο σημείο που συναντάει το δάπεδο ο φωτισμός είναι τόσο έντονος που μπορείς να βγάλεις φωτογραφία χωρίς φλας. Αυτό το φαινόμενο είναι πολύ σπάνιο σε παγκόσμια κλίμακα. Το θέαμα είναι πράγματι επιβλητικό.

Για όλα τα παραπάνω στοιχεία η σπηλιά χαρακτηρίζεται ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ. Θα αναφερθώ στις προοπτικές που ανοίγονται για την Κοινότητα και γενικότερα για τη Χίο. Η σπηλιά είναι κατάλληλη για Τουριστική Αξιοποίηση. Η ομορφιά του διακόσμου το μεγάλο μέγεθος και το σπάνιο φαινόμενο του φωτός θα προσελκύσουν πάρα πολλούς επισκέπτες. Η ενδεχομένη εκμετάλλευση από μία εταιρεία λαϊκής βάσης, ή απευθείας από την Κοινότητα, θα αποφέρει αρκετούς πόρους και κυρίως θα συντείνει στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Η ύπαρξη δρόμου που οδηγεί μόλις 40 μέτρα από την σπηλιά απλοποιεί αρκετά προβλήματα για την τουριστική της διευθέτηση.

Επίσης αξιόλογα τουριστικά στοιχεία είναι οι κοντινές παραλίες (μόλις ένα χιλιόμετρο) των Κάτω Φανών και της Άγιας Δύναμης, όπου μπορούν να κτισθούν ξενώνες και να μεταβληθούν έτσι σε τουριστικά θέρετρα. Η Χίος έχει ζωική ανάγκη από πόλους έλξης των τουριστών και πολύ περισσότερο οι Όλυμποι.

Πρέπει να τονίσω ότι η Ε.Σ.Ε. και καθένας μας αντιμετωπίζουμε με μεγάλο αίσθημα ευθύνης τα προβλήματα που θα δημιουργηθούν στο εσωτερικό της σπηλιάς από την τουριστική αξιοποίηση. Προβλήματα που συναντώνται σε όλες τις τουριστικά αξιοποιημένες σπηλιές.

Πρώτα από όλα το θέμα του φωτισμού. Ένας μη κατάλληλος φωτισμός οδηγεί στην ανάπτυξη βρύων επάνω στον διάκοσμο καταστρέφοντάς τον. Στην μελέτη τουριστικής αξιοποίησης θα προτείνουμε εναλλακτικές και ειδικού τύπου πηγές φωτισμού, για να αποφευχθεί το φαινόμενο (κατά το δυνατόν, μια και σε παγκόσμια κλίμακα ακόμη δεν βρέθηκε η οριστική λύση του προβλήματος).

Ύστερα το πρόβλημα της εισόδου. Επειδή η φυσική είσοδος είναι βάραθρο, για να μη διαταραχθεί το φαινόμενο της συγκέντρωσης του φωτός θα πρέπει να ανοιχθεί τεχνη-

Σπήλαιο Ολύμπων Χίου (φωτ. Γ. Αβαγιανός).

τή. Όμως οι τεχνητές εισοδοι δημιουργούν ρεύματα αέρος, που αλλοιώνουν το μικροκλίμα της σπηλιάς και οδηγούν, εξαιτίας της πτώσης του ποσοστού υγρασίας στο στέγνωμα και την καταστροφή του διάκοσμου και στην ανάπτυξη βρύων. Θα πρέπει λοιπόν να μελετήσουμε προσεκτικά το σημείο της διάνοιξης και να αποφύγουμε τη μεγάλη υψομετρική διαφορά από την φυσική είσοδο, πράγμα που ευνοεί την ανάπτυξη του ρεύματος. Οι διάδρομοι δεν πρέπει να αλλοιώνουν το περιβάλλον και την στατική της σπηλιάς. Πρέπει να είναι ελαφρείς και να μη προσβάλλονται από την υγρασία.